

Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken,
T.a.v. de griffier, T. van Toor
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Algemeen Overleg OS bedrijfsleveninstrumentarium, 2 juli 2012

Amsterdam, 27 juni 2012

Geachte leden van de Commissie Buitenlandse Zaken,

Op 2 juli a.s., tijdens het Algemeen Overleg over het OS bedrijfsleveninstrumentarium spreekt u over de MVO voorwaarden die daaraan worden gesteld. Mede als gevolg van een aantal Kamer moties erkent staatssecretaris Knapen dat het beleid rond (I)MVO voorwaarden aanpassing behoeft¹. Het MVO Platform deelt de noodzaak tot aanscherping van het beleid, in de eerste plaats omdat regelmatig misstanden aan het licht komen, soms ook bij bedrijven die een vorm van overheidssteun ontvangen. Verder zijn wij van mening dat door het stellen van heldere MVO voorwaarden aan alle vormen van steun, de overheid in belangrijke mate bijdraagt aan het bevorderen van MVO.

Het MVO Platform, dat ook betrokken was bij een consultatie door het Ministerie, ziet in de brief van de staatssecretaris een aantal goede uitgangspunten. Het is echter een brief op hoofdlijnen en veel zal afhangen van de uitwerking en de praktijk. Wij hopen dat de genoemde intenties ook in die fases overeind blijven en leggen u daartoe enkele aanbevelingen en vragen voor:

1. Ketenverantwoordelijkheid

Daar waar de staatssecretaris schrijft over "risico's" wordt niet expliciet verwezen naar de gehele productieketen van bedrijven, hoewel dat waarschijnlijk wordt bedoeld. De in 2011 herziene OESO Richtlijnen² vragen immers van bedrijven dat zij 'due diligence' toepassen in de hele productieketen, vooral bij die onderdelen waar problemen of risico's het meest waarschijnlijk zijn³. Bij veel ketens doen zich problemen juist aan het begin van de keten voor, denk aan de grondstoffen verkregen via mijnbouw zoals mineralen en steenkool, en de productie van uiteenlopende voedselproducten.

- Vermeld expliciet dat het om de gehele keten gaat, conform de OESO richtlijnen.

2. Hoog en laag risico

Het aanbrengen van onderscheid tussen hoog en laag risico, is een cruciale stap in het voorgestelde proces. Het is echter van groot belang dat de risicoanalyse correct en transparant wordt uitgevoerd. Dit zou verhelderd moeten worden:

- Waar ligt de verantwoordelijkheid voor het beoordelen van het risico: bij het uitvoeringsorgaan of de bedrijven zelf?
- In geval de verantwoordelijkheid bij de bedrijven ligt: (hoe) wordt dit getoetst
- Hoe wordt transparantie gewaarborgd over deze risicobeoordeling?

Bedrijven die de OESO richtlijnen ter harte nemen, maken zelf een risico-analyse door een *due diligence* proces uit te voeren, en zijn daarover transparant. Het uitvoeren van *due diligence* op deze wijze staat echter nog in de kinderschoenen. Nadere richtlijnen en begeleiding bij de uitvoering daarvan, evenals een onafhankelijke toetsing hiervan door de overheid, zijn daarom essentieel om werkelijk zicht te krijgen op de risico's.

¹ [Kamerbrief over bedrijfsleveninstrumenten ontwikkelingssamenwerking](#)

² Herziene OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Nederlandse [vertaling door de SER](#).

³ Een beschrijving van due diligence wordt onder meer gegeven (pag.2, 2^e alinea) in de [Kamerbrief van Bleker over de voortgang van MVO beleid](#). Overigens wordt ook door Bleker de keten niet expliciet genoemd.

3. “Achterblijvende onderwerpen”

Hoewel de MVO criteria op basis van de OESO Richtlijnen een breed scala aan normen op het gebied van milieu, mensenrechten, anti-corruptie etc. omvatten, blijkt in de praktijk dat bij verduurzaming van ketens meer nadruk wordt gelegd op milieuaspecten. Sociale kwesties (mensenrechten- en arbeidsrechten) en belastingafdracht blijven vaak achter.⁴ Deze lastige issues en uitdagingen behoeven explicieter aandacht:

- Toenemende flexibilisering van arbeid op mondiale schaal betekent verlies van arbeidszekerheid, informalisering en verslechtering van arbeidsvoorwaarden (loon, overwerk, minder mogelijkheden tot vakbondsvorming en collectieve onderhandeling).
- Non-discriminatie en vakbondsvrijheid – beide fundamentele arbeidsnormen – blijken in bestaande praktijken van monitoring, auditing en certificering ontoereikend gewaarborgd te worden.
- Uitbanning van kinderarbeid en (vaak nieuwe vormen van) dwangarbeid en gebonden arbeid zijn twee andere fundamentele arbeidsnormen waarvan de aanpak grote inspanning vereist.
- Een leefbaar loon is een belangrijk mensenrecht uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. De ILO heeft een omschrijving gegeven van wat onder leefbaar loon verstaan moet worden. Het betalen van een leefbaar loon in de keten zou in MVO-initiatieven expliciet opgenomen moeten worden.
- Het verwerven van land en de winning van natuurlijke grondstoffen gaat in veel landen gepaard met mensenrechtenschendingen en conflict. Naast genoemde algemene normen is de implementatie van specifieke aanvullende normen daarbij noodzakelijk.⁵
- De OESO richtlijnen benadrukken het belang van belastingafdracht. Nadere transparantieregels bijvoorbeeld *country by country reporting*⁶ zijn noodzakelijk om te kunnen toezien op naleving.
 - Waarborg dat ook deze onderwerpen worden geadresseerd bij het toepassen van de MVO criteria.

4. Uitvoeringsvragen

Een brief op hoofdlijnen impliceert onduidelijkheid over de nadere invulling. Op een aantal punten lijkt het ons cruciaal om nadere informatie te vragen over de uitvoering:

- Eén van de doelen is stroomlijning tussen de verschillende uitvoeringsorganen. Tegelijkertijd lijkt nadere uitwerking bij diezelfde uitvoeringsorganen te liggen. Welke waarborgen zijn er voor de benodigde afstemming? Welke rol speelt het Ministerie hierin?
- Hoe wordt voldoende capaciteit en expertise op het gebied van MVO bij de uitvoeringsorganen gewaarborgd zodat uitvoering gegeven kan worden aan aangescherpt beleid?
- Hoe wordt nadere invulling gegeven aan het verbinden van consequenties aan het in gebreke blijven van bedrijven, en aan welke consequenties denkt de staatssecretaris?

Tot slot merken wij - wellicht ten overvloede - op dat het voldoen aan MVO eisen niet betekent dat ontwikkelingsimpact wordt bereikt. Daarvoor is een aanvullend pakket van randvoorwaarden en toetsing nodig.

Met vriendelijke groet,

Namens het MVO Platform,
Suzan van der Meij
Gerard Oonk

⁴ Het achterblijven van sociale issues is terug te zien in de praktijk van keurmerken en standaards. Enkele voorbeelden zijn theeproductie <http://somo.nl/news-nl/arbeidsproblemen-op-plantages-met-keurmerk-thee-voor-unilever/>, en cacao standaards zoals het [Sustainable Tree Crops Programma](#) van het WCF.

⁵ Zie bijvoorbeeld het [MVO Referentiekader](#) van het MVO Platform, pagina 6 en de [OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas](#)

⁶ Zie [Country-by-Country reporting](#) door het Tax Justice Network